



LÄNSSTYRELSEN  
UPPSALA LÄN

Magnus Henriksson  
Kulturmiljöenheten  
018-19 50 18

BESLUT

1(4)

2008-12-04

432-16910-03

Stiftelsen Friherre Carl Cederströms  
minne  
Fredrikslunds gård  
755 98 Uppsala

## **Byggnadsminnesförklaring av Flottsunds fyr inom fastigheten Kungshamn 1-5:1, Alsike socken, Knivsta kommun**

### **BESLUT**

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Flottsunds fyr, Alsike socken, Knivsta kommun, för byggnadsminne.

Enligt 3 kap 21 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. gäller detta beslut omedelbart, även om det överklagas.

### **Skyddsföreskrifter**

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2 § samma lag följande skyddsbestämmelser: Skyddsområdet omfattar del av fastigheten Kungshamn 1-5:1 enligt bilagda situationsplan, se bilaga 1. Byggnaden som omfattas av skyddsbestämmelserna är Flottsunds fyr, se bilaga 1.

- Fyren får inte flyttas eller rivas.
- Fyren får inte om- eller tillbyggas eller på annat sätt förändras.
- Ingrepp i eller ändring av fyrens tekniska uppbyggnad får ej göras.
- Fyren skall underhållas så att den inte förfaller. Fyren skall underhållas med traditionella material och metoder, på ett sådant sätt att dess kulturhistoriska värde inte minskar.
- Skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas. Skyddsområdet skall värdas på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte förvanskas.

### **Ändring**

Om särskilda skäl föreligger för ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsbestämmelser, får Länsstyrelsen lämna tillstånd härtill.

### Redogörelse för ärendet

Kulturnämnden, Uppsala kommun, väckte i skrivelse till Länsstyrelsen den 27 november 2003 frågan om byggnadsminnesförklaring av Flottsunds fyr. Länsstyrelsen har den 23 mars 2004 tillskrivit Lantmäteriet i ärendet.

Uppsala kommuns kulturnämnd har dokumenterat fyren. Utifrån denna dokumentation har upprättats ett förslag till byggnadsminnesförklaring som remitteras till markägaren Stiftelsen Carl Cederströms minne, Uppsala kommun, Knivsta kommun Riksantikvarieämbetet, Lantmäterimyndigheten och Upplandsmuseet för synpunkter.

Samtliga remissinstanser har ställt sig positiva till byggnadsminnesförklaring.

### Motivering

För att säkra angöringen av Fyrisån och Uppsala hamn lät Uppsala stads hamndirektion år 1929 uppföra en fyr vid inloppet till Fyrisån från Ekoln. Fyren utgjordes av en cirka sex meter hög järnkonstruktion i fackverksteknik stående på ett stenfundament. Fyrapparaten, system AGA-Dalén med linsapparat av sjätte ordningen, drevs med acetylengas som förvarades i tuber i ett skåp i fyrens nedre del. Hamndirektionen svarade även för skötsel och underhåll. Fyren är idag belägen i Knivsta kommun på mark som ägs av Stiftelsen Friherre Carl Cederströms minne. Fyren ägs och sköts av Uppsala kommun. Detta förhållande är jämförbart med förhållandet då fyren ursprungligen byggdes av Uppsala stad på mark i dåvarande Alsike kommun. 1952 uppgick Alsike kommun i Knivsta storkommun. Efter 1971 års kommunreform var Knivsta en del av Uppsala kommun fram till år 2003 då Knivsta åter bildade en egen kommun.

Sedan Flottsunds fyr uppfördes har såväl fyrtekniken som byggnadstekniken utvecklats. Redan under 1930-talet elektrifierades flertalet större fyrar. Sjöfartsverket lät bygga om sina sista gasdrivna ledfyrar under 1980- och början av 1990-talet och idag drivs många av dem med hjälp av solceller. För Flottsunds fyr gjordes aldrig dessa förändringar. I början av 1990-talet släcktes fyren och råkade i förfall. 1995-1996 gjordes en helrenovering och fyren tändes åter. Arbetena genomfördes under ledning av projektet Årike Fyris/tekniska kontoret och kulturnämnden vid Uppsala kommun. Fyren och fyrapparaten är intakt sedan den uppfördes 1929 och är en av få i landet, om ens någon, som fortfarande drivs med acetylengas.

Vad beträffar kombinationen fyrkonstruktion och fungerande fyrapparat är den troligen ensam i sitt slag i Sverige. Fyren och dess höga kulturhistoriska värde har även uppmärksamats i en inventeringsrapport av landets fyrplatser år 2000. Rapporten är framtagen av Riksantikvarieämbetet och Sjöfartsverket i ett projekt benämnt *Det svenska fyrväsendet*.

#### Tekniska fakta

- Position: Latitud 59°47' N, Longitud 17°40' O
- Karaktär: Bx(2) 6 s. (dvs. en blyxfyr som avger två blyxtar var sjätte sekund)
- Lysvidd: 4,8 nautiska mil. (i nautisk mil är 1 852 meter)
- Höjd över vattenytan: 7 meter



LÄNSSTYRELSEN  
UPPSALA LÄN

BESLUT

3(4)

2008-12-

432-16910-03

Flottsunds fyr ligger inom ett område av riksintresse för kulturmiljövården, K 40B Alsike.

Flottsunds fyrs kulturhistoriska värde ligger främst i det byggnadshistoriska värdet samt det teknikhistoriska värdet.

Det byggnadshistoriska värdet ligger i den enkla fackverkskonstruktionen av järn. Det teknikhistoriska värdet ligger i den teknik som innebär att fyren drivs av acetylen.

Till detta kan läggas ett miljöskapande värde samt symbolvärde. Fyrar är symboler för sjöfarten och blir alltmer ovanliga i takt med att ny navigationsteknik tagits i bruk.

Ett förstärkande motiv är sällsyntheten. Få fyrar i Sverige, om någon, kan ses med samma byggnadsteknik och tekniska utförande, fortfarande i drift.

Sammantaget är Flottsunds fyr en i sitt slag unik fyr; bevarad i ursprungligt utförande och fortfarande i drift med ursprunglig teknik. Detta gör att den ur kulturhistorisk synpunkt kan betraktas som synnerligen märklig.

#### Hur man överklagar

Ni kan överklaga detta beslut hos Länsrätten. Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat av Er. Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets diarienummer. I överklagandet ska Ni redogöra för varför Ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt och hur Ni anser att det ska ändras.

*Överklagandet ska lämnas/skickas till Länsstyrelsen* och inte till Länsrätten. Det ska ha inkommit till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag ni fick del av beslutet, annars kan inte överklagandet tas upp. För part som företräder det allmänna ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag beslutet fattades.

I handläggningen av detta ärende har deltagit landshövding Anders Björck, beslutande, länsråd Leif Byman, tf länsantikvarie Isa Lindqvist, jurist Erika Rydgren och antikvarie Magnus Henriksson, föredragande.

  
Anders Björck

  
Magnus Henriksson

1/L  
2



LÄNSSTYRELSEN  
UPPSALA LÄN

BESLUT

4(4)

2008-12-

432-16910-03

**Bilagor:**

Skyddsområde (1)

Bilder (2)

**Sändlista/kopia till:**

Riksantikvarieämbetet

Lantmäterimyndigheten

Uppsala kommun, gatu- och trafiknämnden

Uppsala kommun, kulturnämnden

Knivsta kommun, bygg- & miljönämnden

Riksantikvarieämbetet, kulturmiljöavdelningen

Upplandsmuseet


SUNNERSTA 51:26>1

udde  
und

KUNGSHAMN 5:1>1

Byggnadsminnet Flottsunds fyr

Kungshamn 1-5:1  
Alsike socken  
Knivsta kommun

 Gräns för skyddsområde

5 10 20 40 Meters

